

**Cursus theologici iuxta scholasticam huius temporis
Societatis Jesu methodum tomus ...**

Amico, Francesco

Duaci, 1640

II. An natura diuina à parte rei formaliter includat omnes perfectionès
attributales?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82000)

est omnia formaliter: Distinguitur autem ab omnibus formaliter, non eminenter.

16. Dico 3. Deus est, quo melius excellentiusque, excogitari non potest. Est ferè omnium Sanctorum proloquium. Anselmi in Profologio c. 1. 15. & 18. Bernardi lib. 5. de Considerat. Senecæ in Præfat. librorum qq. naturalium. Fundamentum est: quia non potest excogitari melior modus essendi, quàm esse à se essentialiter, & cum tota plenitudine essendi: sed Deus est à se essentialiter, & cum tota plenitudine essendi, ut probatum est; ergo est quo melius excellentiusque excogitari non potest. Confir. quia velid, quod excogitari posset melius & excellentius, est perfectio realis, & eo ipso actu reperitur in Deo, à quo nulla perfectio realis abesse potest, & extra quem nulla realis perfectio excogitari potest: vel non est realis; & iam non est melius excellentiusque Deo; quia quod reale non non est, perfectio esse non potest: perfectio enim in aliqua realitate fundetur, oportet.

17. Ex dictis deducitur primò, Deum non solum esse Primum Principium eminentissimum in causando, quo eminentius dari vel excogitari non potest, sed etiam ultimum finem, quo ulterior fingi non potest. Fundamentum est: quoniam omne agens intellectuale, qualis est Deus, agit propter aliquem finem: at propter nullum alium finem ultimum à se distinctum agere potest Deus: igitur Deus est ultimus finis, non tantum sui, sed etiam creaturarum. Maior patet: quoniam omne agens intellectuale agit propter aliquod bonum; non enim impellitur ad operandum, nisi allectum ab aliquo bono; bonum autem & finis coincidunt. Minor etiam constat: quoniam nullum ens est melius Deo: ergo in nullo, quàm in se ipso tanquam in ultimo fine quiescere potest Deus: etenim finis ultimus est, in quo agens, tanquam in summo bono conquiescit. Quod autem Deus non solum sit ultimus finis sui, sed etiam creaturarum, probatur; quia Deus in productione creaturarum non potest alium finem ultimum intendere, quàm se ipsum: ergo non solum est finis sui, sed etiam creaturarum. Consequentia patet; quia creaturæ non possunt ad alium finem inclinare, quàm ad quem ordinantur à Creatore: nam sicut Creatoris est dare esse; ita eiusdem erit dare certam inclinationem cum esse. ergo ipse est ordinare creaturas, quas cōdit ad ultimum finem. Cum igitur probatum sit, Deum in productione creaturarum non posse alium finem ultimum intendere, quàm se ipsum, idem erit finis sui, & creaturarum. Lege Scotum in 1. dist. 2. qu. 2. §. Quantum ad secundum argumentum.

18. Deducitur 2. Deum esse actum purum, nulli potentia passiva admixtum: nam omnis potentia passiva includit priuationem alicuius perfectionis, quam possit habere. Deus autem actu continet omnem perfectionem intra totam latitudinem entis possibilis: ergo excludit omnem potentialitatem, cui est essentialiter subiecta creatura: quia omnis creatu-

ra est in potentia tam obiectiva ad esse, quàm subiectiva ad recipiendam aliquam perfectionem. Solus Deus essentialiter est omnis perfectio. Dixi Potentia passiva: quoniam activa, cum non sit ad perficiendum se, sed aliud à se, est enim teste Arist. 5. Met. 12. principium transmutandi aliud, in quantum aliud, actui puro non repugnat.

SECTIO II.

An natura Divina à parte rei formaliter includat omnes perfectiones attributales?

19. **N**OMINE attributi importatur quælibet perfectio absoluta, prædicabilis de Deo ad instar formæ adiacentis naturæ, quæ melior sit ipsa, quàm non ipsa. Aliqui Scotistæ attributum distinguunt à modo intrinseco: eò quod attributum superaddit formalitatem ratione saltem distinctam à natura, cui attribuitur; modus autem nullam superaddit formalitatem ratione diuersam ab eo, cuius est modus, sed solum modificat fundamentum intra eandem perfectionem, ut finitas, vel infinitas addita enti non variat illud, sed modificat intra eandem rationem entis: Sapientia verò addita substantiæ perficit illam sub diuersa ratione.

20. Ab attributi ratione excluduntur 1. relationes & origines, quæ non sunt perfectiones absolute. 2. Perfectiones importantes aliquid per modum constituentis naturam, ut esse, substantia, vita, Deitas: quia attributa debent, saltem ex modo nostro significandi & concipiendi supponere naturam, cui concipiuntur aduenire ad instar proprietatis, denominantis illam accidentaliter, ut potens, sapiens, iustus, &c. 3. Perfectiones libere, ut esse createm, prædestinantem, iustificantem: quia hæc formaliter sumpta non ponunt perfectionem in Deo, sed in re ipsa creata, prædestinata, iustificata. Vnde non sunt meliores ipse, quàm non ipse: Non enim melius est Deo prædestinare, quàm non prædestinare. Addit Durand. in 1. Dist. 2. quæst. 3. n. 7. attributum præse sumptum importare solam perfectionem Deo & creaturis communem: hæc autem, inquit, sunt, quæ nec in sua ratione imperfectionem includunt, nec eam excludunt: Nam, si imperfectionem includerent, Deo non convenirent; si eam excluderent, non convenirent creaturis. Vnde infinitas, æternitas, immensitas, immutabilitas, & cetera huiusmodi excluduntur à ratione attributi, quoniam non sunt Deo & creaturis communia. Sed non est, cur hanc limitationem addamus, quam nec Patres, de Divinis attributis loquentes, nec Scholastici de iisdem disputantes addunt. lege August. 15. de Trinit. c. 5. Damascen. 1. de Fide c. 4. & 12. His positis Controversia est, an essentia Divina

has

Anselmus.
Bernardus.
Seneca.

Aristoteles.

Durand.

Scotus.

August.
Damascen.

has perfectiones includat formaliter ex natura rei.

Gualternus.
Iacob. da
Viterbo.
Argentinas

21. PRIMA sententia Gualtheri, relati à Nipho. 12. Metaphysices disput. 13. cap. 3. & Iacobi de Viterbo apud Argent. in 1. distinct. 8. questione 1. art. 4. affirmantium naturam Diuinam realiter ab attributis, & attributa inter se distingui. Fundamentum est, quia quæ sunt, vel se habent vt in diuersis prædicamentis, distinguuntur realiter: attributa autem, & essentia sunt, vel se habent vt in diuersis prædicamentis: nam essentia est vt in prædicamento substantię; attributa vt in prædicamento accidentium. Cum hac tamen distinctione saluant Diuinam simplicitatem: eò quòd ad realem compositionem non solum requiruntur plura, sed quorum vnum se habet vt potentia, alterum vt actus: Deus autem, cum sit purus actus, potentia esse non potest; ac proinde realiter cum attributis componere nequit. Confirmatur: quia modus intelligendi sequitur modum essendi: sed attributa Diuina intelliguntur à nobis vt distincta; ergo sunt in se ipsis distincta.

22. Hæc sententia intellecta de distinctione reali pressè sumpta, est heretica: cum non possit in Deo saluare simplicitatem, quam certà Fide tenemur Deo concedere. Etenim, si essentia & attributa distinguuntur, vt res diuersorum prædicamentorum, nequeunt distingui, nisi vt substantia & accidens, atque adeò vt componentia vnum quid accidentale. Negandum igitur est, in Deo essentiam & attributa distingui vt res diuersorum prædicamentorum. Neque ex eo, quòd concipiuntur à nobis ad instar rerum diuersorum prædicamentorum, distinguuntur & inter se; quia non licet argumentari ex imperfecto nostro modo concipiendi, qualem de Deo Diuinisquæ in hac vita habemus, ad rem ipsam secundum se.

Scotus.
Lichetus.
Pet. Aquil.
Mayronus.
Rubio.

23. SECUNDA sententia Scoti in 1. dist. 8. q. 4. §. ad quartum, & quodlib. 1. qu. 1. §. de primo. Lichetus, Petri Aquilani ibidem, Mayroni dist. 8. q. 1. §. nunc quarto videndum, & q. 3. per tota, & q. 5. §. his visis, & reliquorum Scotistarum, excepto Rubione, admittentium distinctionem ex natura rei inter essentiam & attributa ipsa inter se. Nec potest Scotus explicare de distinctione rationis, vt ex præcitatis locis constat, & in 1. dist. 12. q. 1. §. contra istam opinionem, vbi expressè hanc opinionem de distinctione rationis refutat. Distinguunt autem quatuor genera distinctionum Scotistę, vt videre est apud Mayronum. Prima dicitur essentialis, quā vna quidditas existens distinguitur ab alia quidditate existente, vt Deus à creaturis. Secunda realis, quares distinguitur à re, vt pater à filio. Tertia formalis, quā quidditas vnius non est quidditas alterius, vt quidditas Sapientię, non est quidditas Bonitatis. Quarta modalis, quæ est inter quidditatem & modum ipsius, vt inter Sapientiam & eius finitatem, vel infinitatem.

Mayronus.

24. Ex his prima est omnium maxima, quia

includit reliquas omnes: post hanc sequitur realis, quæ includit distinctionem entitatis ab entitate. Tertia media inter realem & modalem, est formalis, seu quidditativa: Minima verò omnium est modalis, quia per eam non fit exitus ab eadem ratione formali: modus enim adueniens formalitati non variat illam, sed auget, vel minuit intra eandem rationem formalem. Ex his distinctionibus primam & secundam, nempe essentialem & realem excludunt ab essentia & attributis diuinis; quia non distinguuntur entitatiuè, sunt enim vna entitas. & hoc modo ipsi saluant diuinam simplicitatem, nec non dictum Damasceni quod Deus sit pelagus omnium perfectionum, nimirum identicè: admittunt autem distinctionem formalem, quia quidditas vnius non est quidditas alterius; & modalem inter quodlibet attributum, & eius infinitatem. Fundamenta huius sententię afferemus infra.

Damase.

25. TERTIA sententia Magistri in 1. d. 8. S. Thomæ 1. p. q. 13. ar. 4 & 12. & de potentia q. 7. a. 6. & 1. contra Gent. ca. 54. & 73. Capreol. in 1. d. 8. q. 4. ar. 1. Caie. de ente & essentia to. 3. tract. 7. q. 12. & 1. p. qu. 39. ar. 1. Rich. in 1. dist. 2. ar. 1. q. 2. & 3. Bacon. q. 1. ar. 1. concl. 2. Aliacen. q. 6. ar. 2. Aureoli. d. 8. part. 3. ar. 5. Ochami in 1. d. 2. qu. 1. & reliquorum tum antiquorū, tum recentiorum Theologorum affirmantium, nullam distinctionem ex natura rei intercedere inter essentiam & attributa, consequenter diuinam essentiam à parte rei formaliter includere omnes perfectiones attributales. Quæ sententia adeo vera est, vt opposita sententia Scoti à multis vt suspecta, & in fide parum tuta censetur.

Magister.
S. Thomas.
Capreolus.
Caictanus.
Richardus.
Baconus.
Aliacen. s.
Aureolus.
Occam.
Reliqui
Theologi.

26. Hæc autem sententia, vt vera, nobis sequenda est: & probatur primò ex Concilio Rhemeni sub Eugenio III. vbi contra Gilbertum definitur, relationes & essentiam non esse ratione Theologica distinguenda: erat autem ratio Theologica in sententia Gilberti distinctio ex natura rei, prout opponitur rationi mathematicę, quæ est sola distinctio rationis. Si ergo inter essentiam & relationes, non est distinctio ex natura rei: à fortiori neq; erit inter essentiam & attributa, quæ sunt minùs apta distingui, quàm essentia & relatio; cum hæc ambo sint absoluta, illa verò absoluta & relatiua, quæ sunt minùs apta ad conueniendum in eandem rationem formalem.

Concilium
Rhemense.
Gilbert.

27. Secundò ex PP. qui primò docet, attributa esse ipsam essentiam Dei. Aug. 7. de Trin. c. 6. Hoc illi est esse, quod Deum esse, quod magis, quod bonū &c. & 15. de Trin. c. 6. Deus est, inquit, sua ipse sapientia: quia nō est aliud sapientia eius, aliud essentia; cui hoc est esse, quod sapientem esse. Huc accedit duplex loquendi modus eiusdem Aug. alter, quò affirmat eò Deum, quò viuentem, quò intelligentem, quò potentem: vt in quæstiunculis de Trinitate, Deus eo ipso, inquit, quò est, viuit; & eo, quò viuit, intelligit; & eo, quò intelligit, potest; & eo, quò potest, est: quia simplex Deitatis natura vnum habet esse, viuere, & omnia posse. Porro terminus Quo, ratio-

August.

nem formalem, per quam res est, importat. Si ergo Deus est, quo intelligit, quo potest, quo bonus est; &c. non igitur intelligit, potest, aut bonus est per rationem formalem ab essentia distinctam. Alter modus loquendi est, quo docet, idem esse in Deo esse, *quod est*, & *quod est*. 15. de Trin. c. 5. Non enim, inquit, percipit Sapiencia, quā sit sapiens, sed ipse sapiencia est. Si autem Deus esset Sapiens sapiencia formaliter distincta, non posset Deo sapiencia esse ratio Quā & Quē simul, sed tantum Quā. Nam ea dicitur ratio Quā & Quē simul, quā est essentialis rei, ut eadem est ratio quā lux est lucida, & lux ipsa. Secundò expressè negant in Deo esse plura, vel aliud & aliud, sed omnia, quæ de Deo dicuntur, esse vnum, solā voce diuersa. Aug. 6. de Trin. c. 7. & lib. 7. c. 1. Bernard. 5. de Consider. voces, inquit, diuersa semita multa, sed vnum per eas significatur. Tertio affirmant, quidquid in Deo est, esse Deum ipsum: at non quidquid in Deo est, Deus esset, si attributa ab essentia, & inter se distingueretur. Nam Deus Deitate est Deus: si autem sapiencia suapte natura distingueretur à Deitate, Sapiencia suapte natura non esset Deus, atque aded, non quidquid in Deo est, Deus esset.

August.
Bernardus.

Concilium
Lateran.

28. Tertio Prob. rationibus. Prima ducitur ex diuina simplicitate. Est enim Deus ex Concilio Lateran. sub Innoc. III. ut refertur in c. Firmiter de summa Trinitate & Fide Catholica, omnino simplex, non esset autem omnino simplex, si aliquam admitteret ex natura rei distinctionem inter essentiam & attributa: Nā ubi est aliqua distinctio, ibi est aliqua compositio, quæ summæ simplicitati repugnat, maior quippè est Vnitas formalis, quā identica, maiorque simplicitas consurgens ex vnitate formali, quā ex vnitate reali: Deo autem summa vnitas concedenda est: Nam hæc est perfectio simpliciter simplex: sicut enim conceditur Deo summa perfectio, ita & summa Vnitas: alioqui, ut rectè Bernard. loco præcitato, non esset Deus, quò maius excogitari nō posset, quia excogitari posset simplicior.

Lychetus.

29. Concedit Lychetus q. 3. §. penult. Summam simplicitatem Deo, quia hæc, inquit, excludit compositionem, quæ Deo repugnat: attributa autem non componunt cum essentia, vel inter se, etiam si distinguantur formaliter, quia cum hac distinctione formali, sunt vnum perfectissima identitate cum essentia: sicut nec obstat Diuinæ simplicitati realis distinctio personarum: quia licet hæc distinguantur inter se, quia tamen sunt vnum per identitatem cum essentia, nullam in Deo ponunt compositionem. Negat tamen summam Vnitatem, quoniam hæc, inquit, excludit omnem pluralitatem: in Deo autem, cum sit pluralitas formalitatum, non est summa vnitas, quia hæc non dicit perfectionem.

30. Contra primam, quia impossibile est, plura suapte natura distincta conuenire ad constituendum vnum, sine aliqua reali constitutione: nam ubi est reale constitutum ex ratione priore, & posteriore à parte rei, ibi

necessariò est aliqua realis constitutio; nam hæc nil aliud est, quā plurium distinctorum ad vnum concursus. Nec est eadem ratio de Diuinis relationibus: quia hæc non faciunt vnum inter se, sed cum essentia; & qua ratione cum essentia constituunt vnum ab ipsa non distinguuntur: attributa verò & inter se, & cum essentia constituunt vnum, alioqui non possent de se inuicem, aut de essentia predicari. Secundum falsum est: nam cæteris paribus, eò ens est perfectius, quò magis vnum; quia quò magis est vnum eò est in sua ratione illimitatus. Vnde Auerroes 12. Metaphysices t. 37. eodem modo affirmat Deum esse summè vnum ac summè simplicem.

Auerroes.

31. SECUNDA ratio deducitur ex infinitate & illimitatione Diuinæ essentia, quæ ex eo, quod est à se, modò est illimitata in omni genere perfectionis possibilis, verum etiam in modo eas continendi: atqui non implicat, eas continere, indistinctè formaliter: ergò ita eas de facto continet. Maior cum consequentia est euident. Minorem probò ex ipso Scot. in 2. dist. 3. qu. 9. §. secundo modo, hoc pacto. Ea, quæ sunt dispersa in inferioribus, adunatur in superioribus, ut inductione constat: vegetantium enim, & sensitiuum in plantis & brutis realiter distincta, in homine sunt vnum. Vis calefactiua, & exsiccatiua in elementis distinctæ, in Sole coincidunt in vnam rationem formalem, ipso Mayrono teste. Vis perceptiua coloris, odoris, saporis, &c. in sensibus externis multiplicata realiter, in sensu communi, & in intellectu adunatur in vnam eandemque rationem formalem. Cuius ratio à priori ea est, quia quò magis aliqua eleuantur ad naturam superiorem, eò magis euadunt perfectiora atque illimitatiora. ergò quæ eleuantur ad naturam supremam, atque infinitam euadunt infinitè perfecta atque illimitata: ergò non solum euadunt vnum realiter, sed etiam vnum formaliter, alioqui manerent limitata in vna tantum ratione formali.

Scotus.

Mayronus.

32. Confirmatur ad hominem contra Scotum, qui in 2. dist. 3. qu. 1. docet. Hæccitatem distinguere formaliter à natura creata, ab increata verò nullo modo. Item per Scotistas, ut constat ex Lycheto in 2. dist. 3. qu. 1. §. dico, gradus differentialis naturæ creatæ distinguitur formaliter à generico. In Deo autem ex Scoto quodlib. 1. q. 1. §. de altero, intellectualitas, quæ est quasi gradus differentialis naturæ Diuinæ nullo pacto distinguitur à natura Diuina, cum sit illi essentialis, ergò licet Sapiencia, Bonitas, & reliqua attributa realiter, aut formaliter distinguantur in creaturis, in Deo nullo pacto distinguenda sunt.

Scotus.
Lychetus.

33. Tertio sequeretur, vnum attributum non modò formaliter distinguere ab alio, verum etiam à se ipso: Nam scientia Dei de se ipso, est formaliter diuersa à scientia eiusdem de creaturis: atqui hæc, ut est possibile, diuersa est à se ipsa, ut est futurorū; & scientia naturalium à scientia supernaturaliū. Vnde tot erūt scientiæ distinctæ formaliter in Deo, quot obie-

cta ipsa

ita ipsa formaliter diuersa, ad quæ illa terminatur; nam eodem modo scientiæ distinguuntur in creaturis, à quibus Scotistæ argumentantur ad diuinam. Idem argumentum scripi potest de potentia creatiua & educitiua; & creatiua hominū atque Angelorum. Quod si non obstante reali ac formali diuersitate scientiarum, & potentialium in creaturis, vna ponitur scientia in Deo, ac potentia formalis: ergo non obstante diuersitate formali essentiae, & attributorum in rebus creatis, vna ponenda est ratio formalis essentiae, & attributorum in Deo: quia si non implicat in vno, neque implicabit in reliquis, & alioqui maior est perfectio debita primo Enti.

34. QUARTA ratio à priori est; quia omnis distinctio præter eam, quæ fundatur in essentiali oppositione relatiua, prouenit ex limitatione & finitate extremorum, vt inductione constat: nam quātō magis aliqua eleuantur in natura superiore, tantō minūs distinguuntur inter se, & à natura ipsa, cuius sunt perfectiones: sed attributū & essentia diuina non opponuntur relatiuē, & nullam habent finitatem & limitationem; ergo nullam admittunt inter se, & cum natura distinctionem; alioqui si sapientia formaliter distingueretur à bonitate, limitaretur ad solam formalitatem sapientie, atque adeo non esset infinita & illimitata in tota latitudine entis possibilis. Confirmatur ex ratione actus puri, nam hic excludit omnem potentialitatem: si autem essentia distingueretur ab attributis, esset in potentia passiuā ad illa; nam licet nunquam esset sine illis, tamen esset sub illis, vt potentia sub actu, quod non tollit passiuam potentiam; sicut non tollitur passiuā potentia in cælis, etiam si semper fuerint sub actu substantiali; nec tollitur actiua potentia intra Deum, esto illa nunquam fuerit sine suo termino producto.

35. Obijciunt Scotistæ primò: Diuersæ emanationes ex natura rei arguunt distincta principia: sed in Deo sunt diuersæ emanationes ex natura rei, generatio scilicet & spiratio; igitur & distincta principia: atqui principium generationis est intellectus, spirationis voluntas: ergo intellectus & voluntas distinguuntur ex natura rei in Deo. Resp. negando maiorem: possunt enim ex eodem principio formali diuersæ oriri emanationes, vt ab eadem voluntate; quod admittit ipse Mayronus q. 3. §. Hic dico, productio Spiritus sancti ad intra, & creaturarum ad extra; ab eadem omnipotentia creatio & educio: & ab eadem voluntate amor & odium. Ratio verò est, quia maior vnitas reperitur in principio, quàm in effectu.

36. Obijciunt 2. Filiatio & spiratio passiuæ sunt relationes disquiparantiæ distinctæ realiter in Deo: ergo supponunt fundamenta ex natura rei distincta; hæc autem nequit esse essentia: ergo intellectus & voluntas, in quibus illæ proximè fundantur. Prior consequentia probatur, quia idem, in quantum idem, non potest esse fundamentum diuersarum relationum; non enim alba vtriusque funda-

re possunt relationes dissimilitudinis: si igitur in Deo intellectus & voluntas essent idem, non possent fundare oppositas relationes. Respond. Negando primam consequentiā. Non enim relationes diuinæ distinguuntur per aliquid absolutum, tanquam per proximum fundamentum, sed per seipsas, quia æquivalent relationibus transcendentalibus creatis, quæ se ipsis distinguuntur formaliter & fundamentaliter; plures enim potentiæ eiusdem animæ se ipsis distinguuntur formaliter & fundamentaliter.

37. Obijciunt 3. Sapientia vt sapientia non est Bonitas: ergo nec contracta ad increatam erit Bonitas. Antecedens constat, alioqui etiam sapientia creata esset bonitas, quia quidquid per se competit superiori, per se etiam competit inferiori; sapientia autem est superior ad creatam & increatam: ergo si sapientia vt sapientia conuenit esse bonitatem, etiam sapientia create id conueniet. Consequentiam verò probat Scotus; quoniam ratio increati non extrahit Sapientiam à ratione Sapientie, sed solum reddit illam infinitam intra idem genus sapientie. Confirmatur, quia sapientia est magis eadem sibi, quàm Bonitati: ergo per maiorem aliquam identitatem, quam non habet cum Bonitate. Resp. Sapientiam & Bonitatem communissimè sumptas præscindere ab vnitate, & distinctione ex natura rei, & solum importare distinctionem ratione præcisam ab actuali, & virtuali: nā sicut ab inferioribus abstrahitur ratio communis præscindens, ita distinctio communis præscindens, quæ contracta ad Deum erit virtualis, contracta ad creaturas erit realis. Vnde Sapientia diuina, non quā sapientia, sed quā diuina, formaliter includit Bonitatem, & reliqua attributa, quia vt sic includit illimitationem, ratione cuius implicite inuoluit omnes perfectiones commpossibiles. Lege S. Thom. opusculo 9. q. 1.

38. VERGES. Vnitas & distinctio sunt immediate opposita enti: ergo cui determinatè non conuenit vnum, determinatè conueniet alterum. Ergo si sapientie, vt sic, non conuenit vnitas cum Bonitate, necessariò conueniet distinctio à Bonitate. Resp. Antecedens esse verum de entibus in particulari, non autè de rationibus in communi: nam sicut rationes in communi præscindunt ab hac, vel illa ratione; ita ab hac vel illa distinctione. Quare sapientia in cōmuni, neque dicit distinctionem neque vnitatem cum bonitate, sed præscindit ab vtraque. Distinctio igitur Antecedente, nego consequentiam: nam ratio increati, cum dicat rationem illimitati in omni genere perfectionis, non solum reddit sapientiam infinitam in genere sapientie, sed etiam in genere Bonitatis, & omnis perfectionis possibilis. Nec propterea illam extrahit à ratione formalis sapientie, sed tantum superaddit alias perfectiones, quas exigit Sapientia diuina, quā diuina est formaliter. Ad Confirmationem dico, sapientia esse magis eamdem sibi, non per maiorem identitatem actuaalem, sed virtualē; nam sibi est eadem actualiter & virtualiter,

bonitati verò est eadem tantum actualiter, non virtualiter.

39. *Obijciunt* 4. Implicat de eadem re omnino indistincta contradictoria verificari. Atqui de diuinis perfectionibus contradictoria verificantur; ergo distinguuntur ex natura rei. Maior cum consequentia constat. Minorem probant. 1. Intellectus diuinus intelligit & generat, & non voluntas: voluntas vult & spirat, non intellectus: ergo si intellectus est voluntas, intellectus intelligit, & non intelligit; generat, & non generat. 2. Intellectus necessario operatur, voluntas non necessario operatur: ergo si intellectus est voluntas, intellectus necessario operatur, & non necessario operatur. 3. Deus amore diligit, odio odit: ergo si amor est odium, Deus amore diligit & non diligit. 4. Deus intelligit bona & mala: Deus non vult bona & mala: ergo si intellectus est volitio, intelligit & non intelligit mala, vult & non vult mala. 5. Deus secundum quasdam perfectiones est communicabilis creaturis; secundum alias non est communicabilis creaturis; ergo si per eandem perfectionem est communicabilis & incommunicabilis, eadem perfectio erit communicabilis & incommunicabilis.

S. Thomas.
Capreolus.

40. Respondet S. Tho. q. 7. de potentia a. 1. ad 5. & q. 8. a. 2. ad 7. Capreol. in 4. dist. 8. q. 4. ar. 1. & alij, ad hæc omnia sufficere distinctionem rationis. Verum, si hæc intelligatur de actuali distinctione rationis, ut multi intelligunt, non satisfacitur: quia antequam intellectus actu distinguat in Deo essentia à relatione, res illa, quæ à parte rei simul est essentia & relatio, est communis & non communis, distincta à correlatione & non distincta: eadem enim est ratio de attributis & relationibus comparatis ad essentiam, à qua nullo modo distinguuntur, tunc quia esto contradictio, quæ subsequitur opus intellectus, fundari possit in obiectiua distinctione rationis, ut quod definitio, & non definitioni conueniat esse subiectum in propositione, esto definitum & definitio sint idem à parte rei: tamen contradictio, quæ præcedit intellectum, fundari non potest in obiectiua distinctione rationis, sed in ipsa distinctione à parte rei existente. Cæterum plurimæ contradictiones, quæ de Deo dicuntur, præcedunt opus intellectus, ut quod relatio opponatur correlationi, non opponatur naturæ: quod intellectus generet, voluntas non generet: quod natura communicetur, relatio non communicetur.

Caietanus.

41. Neque dicas cum Caiet. loc. præcitato ad 7. conuenire Deo ante opus intellectus extremum affirmatiuum, non autem negatiuum: idque duplici ratione, vel quia negatio non conuenit rei fundamentaliter, vel quia, cum sit malignantis naturæ præposita copulæ, remouet prædicatum à subiecto secundum omnem rationem. Nam falsum est, negationem formaliter conuenire Deo per intellectum, quia licet verum sit de negatione enuntiatiua, falsum est de subiectiua, quæ actu & formaliter suo modo inest rebus. Nec obstat, quod præposita copulæ

remouet prædicatum à subiecto secundum omnem rationem: nam hoc verum tantum est de negatione posita in enuntiatione, in qua hanc vim habet ex vi sermonis & humanæ significationis, non autem de negatione in re ipsa existente: Nam potest negatio conuenire subiecto à parte rei existenti secundum unam rationem, & non secundum aliam, ut Patrem distinguui à Filio ratione Paternitatis, non ratione essentis; & in rebus creatis conuenit homini negatio discursus ratione animalitatis, non ratione rationalitatis: Et quia hic indagamus subiectum affirmationis & negationis, ut à parte rei existit ante omne opus nostri intellectus, ideo profundius inspicendum est, quo pacto eidem omnino à parte rei indistincto possit eadem simul affirmatio & negatio conuenire.

42. Resp. Igitur ad argumentum præmissa distinctione de duplici contradictione, formali, & virtuali: formalis contradictio est, quæ reperitur in ipsa propositione enuntiatiua: ut Deus est communicabilis, & incommunicabilis: virtualis est, quæ suo modo fundatur in rebus ipsis ante omne opus enuntiationis nostri intellectus: ut in eadem simplici entitate nature diuine fundatur ratio communicabilitatis & incommunicabilitatis. Hac distinctione posita, quæ à nullo negari potest, ad argumentum in forma concedo, de eadem re omnino indistincta contradictoria verificari non posse: nego autem de Deo, aut diuinis perfectionibus omnino indistinctis contradictoria verificari: nam vel ista contradictoria sumuntur formaliter, & in actu in ipsa propositione ab intellectu formata, & sic supponunt actualē distinctionem rationis, factā ab intellectu de ipsis perfectionibus diuinis: vel virtualiter, quatenus in re ipsa præcedit fundamentum, ex quo per intellectum formari possit formalis contradictio in propositione ipsa enuntiatiua; & hæc etiam supponunt in re virtualem distinctionem, quæ sufficit, ut de eadem re omnino indistincta. Nam contradictoria ex Arist. sunt illa, quæ cadunt supra eandem rem secundum eandem omnino rationem. Cum igitur contradictoria formalia supponant in Deo formalem distinctionem rationis factam ab intellectu; virtualia verò fundamentalem distinctionem suo modo conuenientem Deo ante omne opus nostri intellectus, neutra contradictoria cadent supra eandem rem secundum eandem omnino rationem: ac proinde falsum erit de Deo, diuinisquæ perfectionibus contradictoria verificari.

43. D I C E S I. Effectus in actu requirit causam in actu: ergo contradictoria in actu requirunt distinctionem in actu. 2. Si hæc distinctio virtualis est in Deo ante opus intellectus, ergo Deus cognoscit illā: ergo Deus distinguit in se ipso unam perfectionem ab alia. Resp. Ad primū ex dictis, sicut duplex est genus contradictoriū, alterū formale; alterum virtuale: ita duplex quoque datur distinctio, altera formalis, virtualis altera; concedo igitur contradictoria in actu formali requirere distinctionem formalem, ab ipso actu rationis for-

matam

matam: contradictoria verò in actu virtuali requirere solà distinctionem virtualem, præcedentem actum rationis; & sic verum est antecedens, quod effectus in actu requirit causam in actu, sibi tamen proportionatam: proportionata autem distinctio ad saluanda contradictoria in actu virtuali, est distinctio ipsa virtualis præcedens actum rationis: sicut proportionata distinctio ad saluanda contradictoria in actu formali, est distinctio formalis, ab actu rationis formata.

44. Ad secundum nego ultimam consequentiam: aliud quippe est, Deum cognoscere in se vnam eminentissimam perfectionem, æquipollentem multis creatis ex natura rei distinctis, quod est cognoscere in se virtualem distinctionem, aliud actu distinguere in se vnam perfectionem ab alia; quia cum in se nulla præcedat actualis distinctio, si actu distingueret vnam perfectionem ab alia, aliter videret se ipsum, atque est. Nec est eadem ratio de intellectu creato, qui quoniam nequit Deum cognoscere, ut in se est, distinguit in Deo, quæ re ipsa distincta non sunt.

45. Atqui ex his Respond. ad exempla allata: nam si termini sumantur eodem modo in antecedente, atque in consequente, hoc est vel virtualiter distincti, vel actualiter indistincti, nulla sequitur contradictio: Nam si sumantur primo modo, vera est maior, Intellectus tantum generat; voluntas tantum spirat: sed falsa minor, Intellectus est voluntas, quia ut sic Intellectus virtualiter distinguitur à voluntate: competit enim intellectui generare, & non spirare, ut virtualiter distincto à voluntate: unde non sequitur conclusio, ergo intellectus generat & non generat, sed potius generat ut intellectus, non generat ut voluntas. Si verò sumantur secundo modo, falsa est maior; quia intellectus ut indistinctus à voluntate: non solum generat, sed etiam spirat; quia ut sic non solum includit vim generandi, sed etiam spirandi: quia ut sic consideratur, ut vna virtus à parte rei existens, cui adæquatè correspondet uterque actus gignendi & spirandi. Cæterum actus Diuini ad extra terminati nequeunt inuicem prædicari, ob diuersam connotationem obiectorum: nam amor essentialiter connotat bonitatem in obiecto, odium verò malitiam: intellectio autem solum connotat intelligibilitatem in obiecto, quæ tam reperitur in obiecto bono, quam in obiecto malo. Lege Dur. in 1. d. 2. q. 2. nu. 13. Argent. d. 6. q. 1. ad 4.

46. Ex dictis soluitur 1. Cur intellectio in Deo à parte rei non sit actu prior volitione, cum hæc suapte natura supponat illam: quia nimirum actu præcedere volitionem, non est de quidditate intellectiois ut sic, sed limitatæ ad esse intellectiois tantum: intellectio autem Diuina, quoniam non limitatur ad esse intellectiois tantum, nulla est ipsius ad actum volitionis actualis præcessio, sed tantum virtualis, ratione cuius postulat à nobis concipi prior ratione, quam volitio. Lege Richard. in 1. dist. 2. art. 1. q. 4.

47. 2. Soluitur, quo pacto vnum attributum demonstratur per aliud, cum demonstras debeat esse notius, & prius demonstrabili: quoniam cum demonstratio fiat intellectui nostro, qui res non concipit, ut sunt in se, sed ut sibi innotescunt per effectus, potest idem per vnum effectum esse notius sibi secundum vnam perfectionem, quam secundum aliam, virtualiter tantum distinctam, & sic vnam inferre ex alia; quia non repugnat idem quoad nos esse notius se ipso, penes diuersas perfectiones virtualiter distinctas; repugnat autem quoad se, quo pacto nullum attributum Diuinum est altero notius. Et ad hominem contra Scotum, intellectualitas demonstratur de essentia Dei per spiritualitatem, cum tamen utraq; in sententia ipsius sit de essentia Dei. Lege Ferrar. 1. contra gentes. c. 25.

48. 3. Saluatur, qua ratione omnia attributa possint esse vna formalitas, etiam si diuersas habeant definitiones: quia nimirum non semper diuersa definitio arguit diuersam formalitatem distinctam actu, sed virtute: ut patet, si vellet Scotus definire intellectualitatem, & essentiam. Cuius ratio est, quia sepe res definiuntur, prout à nobis inadæquatè concipiuntur. Vnde semper negandum est, attributa Diuina, diuersas re ipsa habere definitiones, sed vnam tantum actu, multiplicem virtute.

49. 4. Cur nomina, quæ de Deo dicuntur, non sint Synonyma, esto significant eandem indiuisibilem rem: quia videlicet non significant illam secundum eandem formalitatem conceptus, cui nomina ipsa immediatè respondent; sunt enim nomina signa earum, quæ sunt in anima passionum; & quia Deum in hac vitâ per varios conceptus exprimimus, per varia etiam nomina significamus. Confirmatur, quia definitio & definitum, essentia & intellectualitas Diuina, & etiam in sententia Scoti significant eandem formalitatem rei, cum tamen Synonyma non sint. Lege sanctum Thomam 1. parte quæst. 13. artic. 4.

50. 5. Saluatur, quâ ratione à PP. Diuina attributa dicantur æqualia, cum nil sit æquale sibi: dicuntur autem æqualia fundamentaliter, quia quod re ipsa est vnum, est etiam reliqua omnia, quia vnum quodque includit formaliter omnia, quæ in Deo sunt.

SECTIO III.

An attributa constituent essentiam Dei?

51. **N**ON hoc ipso, quod aliquid est idem à parte rei cum alio, est illi essentialiter: Nam relationes sunt idem à parte rei cum natura Diuina, quas tamen non omnes putant esse de essentia Deitatis: Contra verò, non eò ipso, quod attributa distinguun-

Scotus.

Ferrarius.

S. Thomas.

Durandus.
Argentinas.

Richardus.